

21.10.2020

Muistio eduskunnan asunto- ja ympäristöjaostolle 23.10.2020

Laatija Miliza Malmelin

HE 146/2020 vp, momentti 35.01.65, Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon

Momentin 35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon määrärahaa voidaan käyttää yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille. Avustusta saavat järjestöt tekevät merkittävää ja arvokasta työtä muun muassa ympäristöön, luonnonsuojeluun sekä asumiseen ja rakentamiseen liittyvissä tehtävissä aktivoimalla kansalaisia ja mahdollistamalla heille toimijuutta näiden yhteiskunnallisesti tärkeiden teemojen parissa. Järjestöjen toiminta ja hankkeet tavoittavat kansalaisia usein paremmin kuin viranomaistoiminta. Järjestöjen tuottamat palvelut ovat tehokkaita ja edullisia.

Momentilta tuetaan myös **saariston ympäristönhoitoa**, joka perustuu lakiin saariston kehityksen edistämisestä (494/1981), jossa säädetään, että saaristokunnalle tai tällaisen kunnan jäsenelle voidaan "myöntää avustusta toimenpiteisiin, jotka koskevat saaristoluonnon suojelemista taikka saariston maisemakuvan säilyttämistä tai parantamista". Tuen avulla on hoidettu saariston niittyjä ja muita perinnemaisemia, tehty linnusto- ja luontoselvityksiä sekä kunnostettu saaristomaisemien kannalta tärkeitä rakennuksia ja rakennelmia. Tuen saajina ovat olleet saariston asukkaat sekä paikalliset luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt.

Lisäksi momentin määrärahoilla tuetaan **saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa**, joka matkailijoiden ja retkeilijöiden kannalta näkyy konkreettisesti roskaantumisen estämisenä. Pidä Saaristo Siistinä ry toimii saaristo- ja rannikkoalueilla sekä Järvi-Suomessa huolehtimalla muun muassa veneilijöiden jätteistä, kuivakäymälöistä, kelluvista imutyhjennysasemista ja retkisatamien jätehuollosta.

Määrärahaa käytetään myös **kestävää kehitystä, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien hankkeiden** tukemiseen. Suuri osa hankkeista tuottaa koulu- ja kasvatustyössä hyödynnettäviä toimintamalleja tai vahvistaa opettajien ja muiden kasvattajien osaamista. Sisällöllisiä teemoja hankkeissa ovat olleet mm. lajintuntemus, ympäristön tilan seuranta, ulkona oppiminen, aktiivinen kansalaisuus, kaupunkisuunnittelu, luonto- ja ympäristösuhde, kestävät liikkumistavat sekä ilmastokysymykset.

Vuoden 2020 määrärahan käyttö

Momentilta on vuonna 2020 myönnetty avustusta 32 järjestölle niiden perustoimintaan, yhteensä 1 215 000 euroa (59 % momentin määrärahasta). Tähän sisältyy täydentävän talousarvioesityksen 400 000 euron lisäys luonto- ja ympäristöjärjestöjen avustuksien korottamiseen. Ympäristönhoitoon (ml saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) osoitettiin yhteensä 607 000 euroa (27 %) ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 308 000 euroa (14 %). Momentilta on lisäksi eduskunnan päätöksellä suoraan kohdennettu Suomen Metsästäjäliitolle 100 000 euroa.

Momentilta on viime vuosina vuosittain myönnetty avustusta 32-39 järjestölle niiden perustoimintaan, sekä aiemmin asunto- ja rakennusalan järjestöille neuvonta- ja valistustöihin.

kohdennettuna. Näihin avustuksiin on käytetty 54-59%, momentin määrärahasta. Ympäristöhoitoon (ml saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) on käytetty 27-34% ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 12-14% momentin määrärahasta.

Määrärahan kehittyminen

Vuonna 2016 momentin 35.01.65 määräraha väheni 366 000 eurolla (noin 17,4 %) vuoteen 2015 verrattuna. Vähennys johtui järjestötukien hallitusohjelman mukaisista säästöistä ja tasomuutoksesta. Avustuksia pyrittiin leikkaamaan niin, ettei järjestöjen toiminta vaarantuisi. Suurimmilta avustuksien saajilta leikkaus oli noin 20 % edellisvuoteen nähden, pienemmiltä noin 10 %. Leikkaukset vaikuttivat järjestöjen toimintaan ja edellyttivät sopeuttamistoimia.

Vuonna 2017 momentin 35.01.65 määräraha kasvoi 550 000 eurolla. Näistä 500 000 euroa osoitettiin Pidä saaristo siistinä ry:n alushankkeelle ja 50 000 euroa Suomen Metsästäjäliitolle eduskunnan päätöksellä. Käytännössä se osa määrärahasta, joka oli käytettävissä muiden järjestöjen toiminnan ja hankkeiden tukemiseen, väheni 4 000 eurolla vuoteen 2016 verrattuna ja oli suuruudeltaan 1 730 000 euroa.

Vuonna 2018 momentin 35.01.65 määräraha kasvoi 105 000 eurolla ja oli suuruudeltaan 1 835 000 euroa. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tuotiin esiin, että 105 000 euron lisäys ohjattaisiin järjestöille myönnettäviin avustuksiin. Lisätalousarviossa I eduskunnan päätöksellä osoitettiin lisäksi 500 000 euroa Pidä saaristo siistinä ry:n Saimaan alushankkeelle ja 100 000 euroa yleisavustusta Suomen Metsästäjäliitolle.

Vuonna 2019 momentin 35.01.65 määräraha lisättiin 200 000 eurolla eduskunnan päätöksellä ja oli suuruudeltaan 1 930 000 euroa. Määrärahan lisäyksestä 100 000 euroa osoitettiin Suomen Metsästäjäliitolle ja 100 000 euron lisäys ohjattiin järjestöille myönnettäviin avustuksiin eduskunnan päätöksen mukaan.

Vuonna 2020 momentin 35.01.65 määräraha lisättiin 500 000 eurolla, josta 400 000 euroa lisättiin täydentävässä talousarviossa luonto- ja ympäristöjärjestöjen avustuksien korottamiseen ja 100 000 euroa eduskunnan päätöksellä kohdennettuna Suomen Metsästäjäliitolle. Kokonaisuudessaan momentin määräraha oli 2 230 000 euroa.

Vuoden 2021 määrärahaesitys 2 130 000 euroa

Vuonna 2021 momentille on esitetty 2 130 000 euroa. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että momentin määräraha säilyisi näin melkein vuoden 2020 tasolla. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on korostettu luonto- ja ympäristökasvatuksen edistämistä. Määrärahalla voidaan konkreettisesti osoittaa tukea luonto- ja ympäristökasvatusta tekeville järjestöille ja muille toimijoille. Varsin rajallisella määrärahalla on vuosien aikana voitu tehokkaasti tukea kansalaisyhteiskunnan toimijoita kansalaisten ympäristötietoisuuden lisäämiseksi sekä erilaisten luonto-, ympäristö-, rakennus- ja asuntoalan toimien toteuttamiseksi.